

Innovatie: waar rook is, is Brandt

Willem J.H. Willems & Monique H. van den Dries

De afsluiting van een werkzaam beroepsleven laat zich goed vergelijken met de afsluiting van een site-formatieproces. Er heeft zich een markant en uniek samenstel gevormd, bestaande uit een groter of kleiner aantal opeenvolgende lagen van opgedane ervaringen, uitgevoerde projecten, ontstane vriendschappen en opgebouwde netwerken, met incidentele ophogingen en ingravingen door planmatige of plotselinge veranderingen van werkring en positie. Soms is het resultaat eenvoudig te duiden, soms moet er een Harrismatrix aan te pas komen om alle ontwikkelingen en verbanden te kunnen begrijpen.

De carrière van Roel Brandt is zodanig, dat hij zonder meer in de laatste categorie zal vallen. Er zijn wel meer archeologen die een flink aantal belangrijke projecten hebben uitgevoerd maar er zal niemand in Nederland zijn, althans van Roel's generatie, die zo vaak van baan veranderd is. De laatste 10 jaar is alles anders geworden en hebben we in de Nederlandse archeologie een echte arbeidsmarkt. Vóór die tijd echter, van 1945 tot minstens 1995, bleef iedereen die het geluk had gehad om überhaupt een betaalde baan te vinden, vooral op zijn of haar plek zitten. Mobiliteit tussen instellingen was heel beperkt. Dat iemand een vaste baan bij een (toentertijd) groot en prestigieus universitair instituut als het Instituut voor Prae- en Protohistorie geheel vrijwillig en uit eigener beweging zou willen opgeven om in een werkgelegenheidsproject voor archeologen te stappen, het Regionaal Archeologisch Archiverings Project (RAAP), was destijds haast niet te begrijpen. Die beslissing, die Roel in 1985 nam, was al voorafgegaan door zijn deelname aan enkele buitenlandse projecten en werd gevolgd door nog vele andere, waarvan er enkele gepaard gingen met een verandering van werkring. Zijn overstap naar het bedrijf Archeologisch Diensten Centrum (ADC) in 1998 was in feite een vergelijkbare stap, al was het veranderen van baan op zich toen geen bijzonderheid meer. In dit boek is een poging gedaan om die Harrismatrix, de carrière van Roel, in beeld te brengen. Eenvoudig was dat niet.

"Und jedem Anfang wohnt ein Zauber inne"
Hermann Hesse (1877-1962)

Het was daarentegen niet zo moeilijk om te bedenken wat het thema zou moeten zijn voor de feestbundel die zijn vrienden voor Roel wilden schrijven ter gelegenheid van zijn pensionering in oktober 2005. Als er één rode draad in de loopbaan van drs. R.W. Brandt valt aan te duiden, dan is het wel de zucht naar vernieuwing en naar het nieuwe of, zoals Hermann Hesse het al schreef in de tekst die we als motto voor deze inleiding hebben gekozen: "elk begin kent zijn eigen bekoring". Dat uit zich niet alleen in een voor iemand van zijn generatie uitzonderlijk gevarieerde loopbaan, maar ook in de aanleidingen daartoe. Innovatie, nieuwe ontwikkelingen in de archeologische theorievorming maar toch voornamelijk op het vlak van methoden, technieken en apparatuur, waren iedere keer weer reden om met volle overtuiging wat nieuws te beginnen. Roel behoort dan ook beslist tot de categorie van managers met weinig zitvlees, die op zijn best is als kwartiermaker en trekker in de beginfase van een organisatie.

Leidmotief van de bijdragen in deze bundel is de vernieuwing in de archeologie van de laatste decennia. Roel heeft zijn loopbaan beëindigd als voorzitter van het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK) c.q. het Centraal College van Deskundigen voor de Archeologie (CCvDA). Dat was de inspiratie voor de oorspronkelijke opzet om, uitgaande van de cyclus van archeologische werkzaamheden (inventariseren, verkennend onderzoek, behouden of opgraven, analyseren en publiceren) en de daaropgeënte hoofdprocessen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), het thema innovatie uit te diepen. Het streven was om de verschillende auteurs ieder een speciaal aspect van de vele vernieuwende dingen in Roel's carrière te laten belichten en dat in historisch perspectief te zetten door die vernieuwing door de tijd, tot op heden, te vervolgen. Dat zou idealiter leiden tot een historische studie over innovatie in de (Nederlandse) archeologie waarin de connecties tussen de verschillende innovaties zichtbaar werden.

We denken dat we met dit *liber amicorum* zeker een eind in de richting van dit ideaal hebben kunnen komen. Natuurlijk zijn er omissies aan te wijzen. Zelfs Roel was natuurlijk niet bij alle veranderingen betrokken, al zit er een kern van waarheid in "Waar rook is, is Brandt", ooit de titel van een column van zijn hand in 'Samenraapsel', het personeelsblad van RAAP. Daarnaast hebben niet alle gevraagde auteurs gelegenheid gevonden om een bijdrage

te leveren en hebben de redacteuren ook niet (of niet tijdig genoeg) alle potentiële auteurs benaderd. De velen die wél een aandeel konden leveren, hebben gezorgd voor een resultaat dat alleszins tot tevredenheid kan stemmen.

Niet alleen de auteurs zijn overigens verantwoordelijk voor de totstandkoming van deze publicatie. Ook een flink aantal instellingen heeft er aan bijgedragen, eigenlijk ook zoals dat betaamt bij het afscheid van een CvAK/CCvD-voorzitter. De basis werd 'van rijkswege' gelegd door de Rijksinspectie voor de Archeologie (RIA), die na de aanbidding van dit boek als Sector Archeologie deel zal uitmaken van de Erfgoedinspectie, in directe samenwerking met de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) waar het College inmiddels zijn thuisbasis heeft. De beide organisaties waarvan Roel directeur is geweest, RAAP en ADC, droegen ook bij, evenals het Archeologisch instituut van de Vrije Universiteit waar Roel de laatste jaren colleges Archeologische Monumentenzorg verzorgde. En *last but not least* zorgde Odé Ontwerp er voor dat dit een mooi boek werd. Op zichzelf is dit bonte palet van overheid, universiteit, grote en kleine bedrijven en koepelorganisatie al een weerspiegeling van de brede achtergrond van Roel Brandt in de Nederlandse archeologie en de erkenning van zijn verdiensten voor de archeologie als wetenschappelijke discipline, als vak, en als beroep.

Den Haag, juli 2005